

LA SEGONA REPÚBLICA ESPANYOLA

6. El Bienni de Dretes (novembre de 1933 –
febrer de 1936)

Les eleccions de novembre de 1933

El Govern provisional de Martínez Barrio va convocar noves eleccions per al dia **19 de novembre de 1933**.

VOTS I ESCONS DELS PARTITS AMB MAJOR REPRESENTACIÓ

Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) – 115 (24,3%)

Partido Republicano Radical (PRR) – 102 (21,6%)

Partido Socialista Obrero Español (PSOE) – 59 (12,5%)

Partido Agrario Español (PAE) – 30 (6,3%)

Lliga Catalana (antiga Lliga Regionalista) – 24 (5,1%)

Comunión Tradicionalista (els “carlins”) – 21 (4,4%)

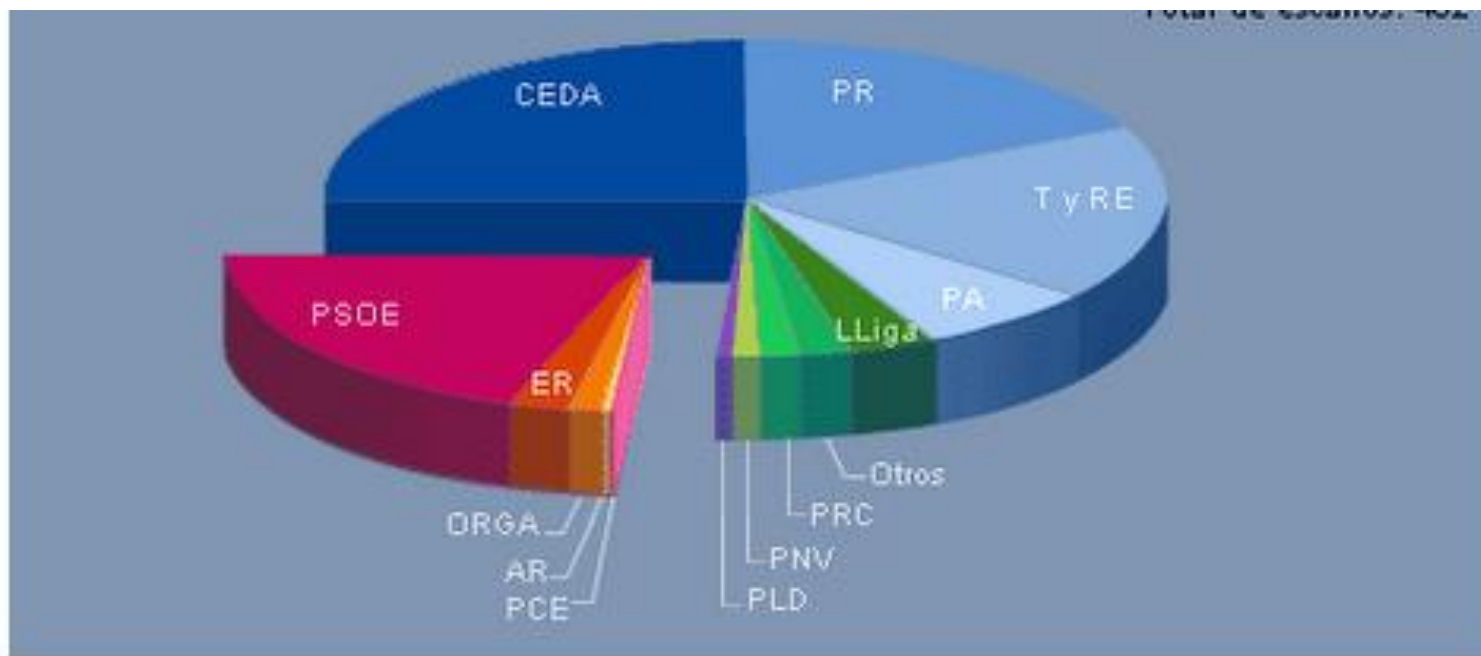
ERC va obtenir
només 17 escons,
per sota de la Lliga
Catalana.

El partit de Manuel
Azaña va caure fins
a només 5 escons.

Foren la primera
convocatòria electoral
a nivell estatal amb
vot femení

José María Gil Robles y Quiñones (1898 – 1980), era el líder de la CEDA.

PARTIDOS DE IZQUIERDA

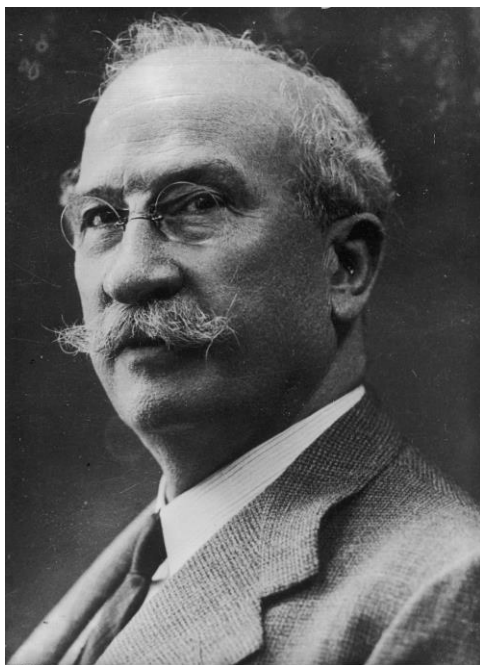
- 61 - Partido Socialista Obrero Español (PSOE)
- 19 - Esquerra Republicana de Catalunya (ER)
- 15 - Otros Partidos de Izquierda: Partido Radical Socialista (PRS), Organización Regional Gallega Autonomista (ORGA), Partido Federal
- 5 - Acción Republicana (AR)
- 1 - Partido Comunista Español (PCE)

PARTIDOS DE DERECHA

- 115 - Confederación de Derechas Autónomas (CEDA)
- 102 - Partido Radical (PR)
- 35 - Tradicionalistas y Renovación Española (T y RE)
- 26 - Partido Agrario (PA)
- 24 - Lliga Regionalista de Catalunya (Lliga)
- 20 - Otros

Les eleccions
de novembre
de 1933

El nou Govern de Lerroux

Malgrat la victòria de la CEDA, el President de la República va tenir por que l'accés de Gil Robles al Govern pogués iniciar una espiral revolucionària per part de l'esquerra i va encomanar la formació de Govern a **Alejandro Lerroux**, que va obtenir el suport parlamentari tant de la CEDA com d'altres grups de centre i de dreta.

Alejandro Lerroux Garcia (1864 – 1949), ocupa el càrrec de Cap de Govern 2 vegades durant el “Bienni Negre”, entre el 16/12/1933 – 28/04/1934, i de nou entre el 4/10/1934 – 25/09/1935. L'entrada de membres de la CEDA al Govern sempre fou el motiu principal de crisi per al seu manteniment en el poder.

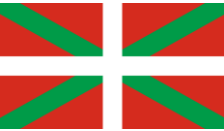

Els eixos de la política del Bienni de Dretes

Es va aturar el **procés de Reforma Agrària**, i es va decretar la liberalització de la contractació rural.

Es va incrementar la pressió dels latifundistes sobre els jornalers i la **pràctica de les expulsions de les terres**.

Es va frenar el projecte d'Estatut del País Basc, i es van posar nombrosos entrebancs al desenvolupament de l'Estatut de Catalunya.

Es van tensionar molt les relacions entre el Govern de l'Estat i el Govern de Catalunya pels **conflictes de les competències**. (com la Llei de Contractes de Conreu de 1934).

Es va recuperar en el Pressupost de l'Estat la partida de "culte i clergat", i es van retirar totes les mesures de **separació entre Església i Estat**.

Es van dur a terme polítiques destinades a reforçar **l'ordre públic i a la repressió del moviment obrer** i dels sindicats.

Els partits i sindicats d'esquerra van amenaçar amb noves onades de vagues revolucionàries davant el que consideraven una **involució antidemocràtica del règim**.

Els eixos de la política del Bienni de Dretes

Alejandro Lerroux, desembre 1933 – abril 1934

Es va concedir l'**indult** als implicats a l'intent de cop d'Estat de l'agost de 1932 (la "Sanjurjada").

Després de l'indult, el **general Sanjurjo** es va exiliar a Estoril (Portugal).

La **legislació social i laboral** aprovada durant el Bienni anterior es va mantenir degut sobretot a què els sindicats van mantenir la seva capacitat de pressió i a una majoria d'Ajuntaments governants per partits de l'esquerra.

Entre el desembre de 1933 i l'octubre de 1934, el Govern va estar en mans del **Partido Republicano Radical**, amb el suport parlamentari de la **CEDA** i del **Partido Agrario**. El Govern fou encapçalat per :

Alejandro Lerroux,
desembre 1933 – abril 1934

Ricardo Samper, abril 1934
– octubre 1934

El conflicto agrario

Font:

<http://jcdonceld.blogspot.com/2011/05/jornaleros-y-latifundios-en-la-espana.html>

Mayoría de afiliación sindical

- CNT
- UGT
- Sindicalismo católico

Zona en donde estallan conflictos

- 1931
- 1932-1933
- 1934-1936

JAÉN Provincia con continuas huelgas agrarias durante el bienio 1931-1933

★ Enfrentamientos violentos con las fuerzas del orden

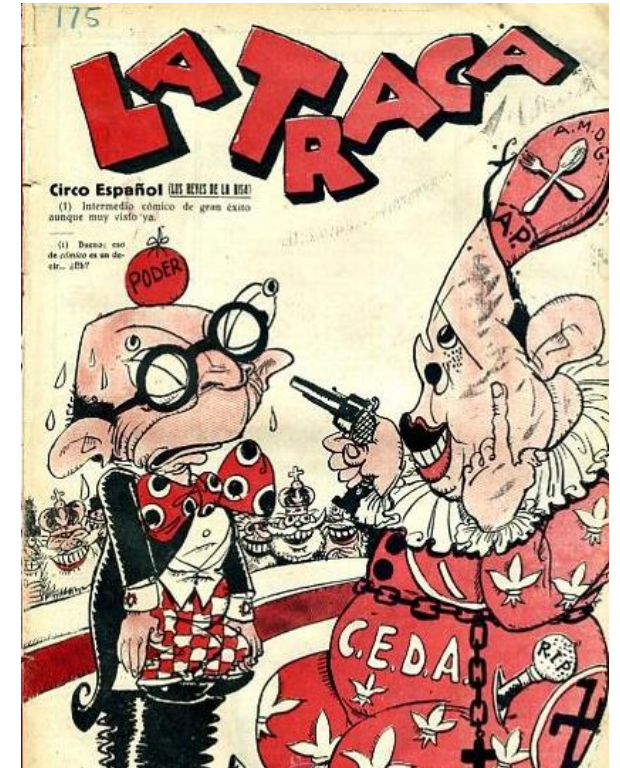

L'entrada de la CEDA al Govern

Des d'inicis de 1934 es produí un fort increment en les **tensions socials** entre **el govern de dretes** i l'**oposició d'esquerres**, així com amb els sindicats.

L'oposició es radicalitzà amb l'anunci de l'entrada de **ministres de la CEDA en el govern** i el seu viratge a l'extrema dreta. Molts sectors de l'esquerra propugnaven obertament la **revolució social**.

Esclat de **vaga general** el mes d'octubre (iniciada el dia 5) a tota Espanya, convocada pels partits i sindicats socialistes i comunistes. El Govern va declarar l'**estat de guerra**.

La crisi d'Astúries

VAGA GENERAL REVOLUCIONÀRIA D'OCTUBRE DE 1934

→ A Astúries la **CNT** es va afegir a la revolució social promoguda pel **PSOE** i la **UGT**. Les milícies obreres van ocupar les **conques mineres i les ciutats de Gijón i Avilés**. Va haver forts combats a Oviedo. (5 – 18 d'octubre)

↓ Malgrat els intents de mantenir un “ordre revolucionari”, es va escampar la **violència contra les oligarquies i contra l'Església**. Foren incendiades 58 esglésies i convents.

↓ El Govern va recórrer a l'Exèrcit i va cridar a la **Legión** que, comandada per Francisco Franco, va arribar d'Àfrica i va exercir una **brutal repressió** (uns 1.100 morts i uns 2.000 ferits). Els revolucionaris es van rendir el dia 18 d'octubre.

La crisi de Catalunya

VAGA GENERAL REVOLUCIONÀRIA D'OCTUBRE DE 1934

→ A Barcelona, **Companys** va declarar l'*Estat Català dins la República Federal Espanyola* i la il·legitimitat del Govern de Lerroux.

↓
La revolta no va tenir el suport necessari, i l'Exèrcit i la Guàrdia Civil la va reprimir amb facilitat. **Companys i els membres del seu Govern foren detinguts i empresonats.** (un 45 morts, entre militars i civils).

↓
Companys fou traslladat al vaixell-presó Uruguai, i després a Madrid, on fou jutjat i condemnat a 30 anys de presó. El Govern **va suspendre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.** Manuel Azaña, de visita privada a Barcelona aquells dies, també fou detingut per suposada complicitat en els fets ...

1935: els governs “radical-cedistas”

Com a conseqüència de l'anomenat “Octubre Roig”, la **CEDA va entrar amb 3 ministres al Govern**, i es va iniciar un gir de tipus autoritari del règim republicà.

Per l'**extrema dreta**, noves formacions polítiques pressionaven en aquest sentit: la monàrquica **Renovación Española**, liderada per José Calvo Sotelo, i **Falange Española**, de José A. Primo de Rivera.

Octubre 1934 – setembre 1935
Govern radical-cedista presidit per **Alejandro Lerroux**

Setembre – desembre 1935
Govern radical-cedista presidit per **Joaquín Chapaprieta**

José María Gil Robles, líder de la CEDA, va ser ministre de Guerra entre el maig i el desembre de 1935.

Lerroux i Gil-Robles el 1935

El cas “estraperlo”

Durant l'any 1935 diversos casos de corrupció que afectaven directament el **Partit Radical**, com el **cas Nombela** o sobretot el cas de l'estraperlo, van danyar greument la credibilitat del partit i del Govern.

El **cas “estraperlo”** implicava membres importants del partit en un cas de corrupció en uns jocs d'atzar, instal·lats en diversos casinos espanyols, per part dels **empresaris holandesos Strauss, Perle i Lowmann**.

La trama implicava al mateix Alejandro Lerroux i altres ministres del seu Govern. El cas venia de l'autorització d'un model **de ruleta elèctrica fraudulenta** en alguns casinos espanyols, com a Sant Sebastià.

El Govern de la Generalitat havia **prohibit la pràctica del joc a Catalunya**.

D'aquest cas, la paraula “estraperlo” va quedar com a **sinònim de negoci fraudulent** i de corrupció.

La crisi del govern radical-cedista

El 1935 també s'anuncià la intenció del Govern radical-cedistas de **reformar la Constitució**, amb fortes retallades socials i en les llibertats civils i en els principis democràtics.

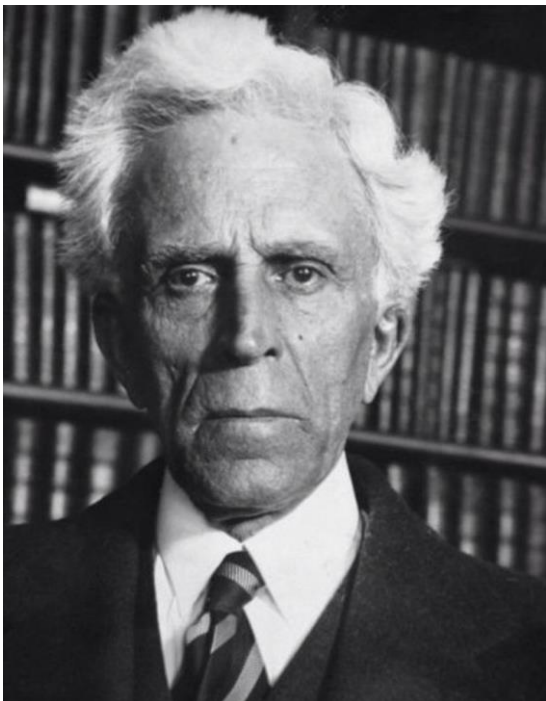
Alertat per les intencions involucionistes del govern i per les exigències de la CEDA de majors quotes de poder, el President de la República, Niceto Alcalá Zamora, va encarregar formar nou Govern al centrista **Manuel Portella Valladares**.

El nou cap de Govern, Portela Valladares, no va aconseguir la confiança del Parlament, va haver de convocar **noves eleccions generals**.

Convocatòria d'eleccions generals per al 16 de febrer de 1936

El gallec Manuel Portela Valladares (1867 – 1952), fou cap del Govern entre el 14 de desembre de 1935 i el 19 de febrer de 1936.